

5. Ostravský pracovní den ČSKB „POCT a rychlé testy“

FN OSTRAVA-PORUBA, 13. 10.
2016

P. Schneiderka

Ústav laboratorní diagnostiky LF Ostravské Univerzity a FN Ostrava uspořádal dne 13. října t. r. celodenní seminář na téma POCT a rychlé testy. Touto akcí, již pátou v pořadí za poslední tři roky, pokračoval v tradici pořádání postgraduálně edukačních odborných pracovních dnů, které sem byly přeneseny z FN Olomouc a navázaly tak na čtyři desítky známých akcí nazvaných profesorem Englišem „setkání v rotundě“. Většina z nich měla mezioborový charakter a zahrnovala řadu praktických klinických i teoretických aspektů a nejinak tomu bylo i tentokrát.

Pracovní den zahájil přednosta Ústavu laboratorní diagnostiky, doc. RNDr. Kristian Šafarčík, Ph.D., který přivítal téměř stovku účastníků včetně hostů ze Slovenska. Moderátor pracovního dne, doc. MUDr. Petr Schneiderka, CSc., potom v krátkém vystoupení zhodnotil aktuální význam zvoleného tématu a nastínil zaměření jednotlivých sdělení. Uvedl, že jejich předmětem budou tentokrát point-of-care testy a technologie. POCT se v historii našich pracovních dnů objevilo již několikrát v různých obměnách. Dnes je však poprvé spojeno s tzv. rychlými testy (rapid testy) používanými v mikrobiologii, virologii a infektologii. Vyšetření v režimu POCT jsou známá především z klinické biochemie a hematologie a z jejich definice vyplývá také oblast jejich aplikace, tj. mimo klinickou laboratoř. Rychlé testy naproti tomu mají rovnocenné využití i v laboratorních podmínkách jako prostředky rychlé diagnostiky, resp. screeningu, podle jejichž výsledků lze pokračovat klasickými laboratorními testy. Z nejnovější literatury však vyplývá, že i tyto testy se dnes běžně řadí mezi POCT.

POCT a rychlé testy patří v současnosti k nejrychleji rostoucímu segmentu trhu se zdravotnickými diagnostickými prostředky in vitro. Jejich nasazení odpovídá trendům moderní medicíny, zejména přiblížení péče pacientovi, zrychlení diagnostického a léčebného procesu a zvýšení kvality ošetření. POCT i rychlé testy v sobě spojují všechny známé a opakovaně citované obecné výhody POCT. Již několik desítek let jsou však dobře popsány i obec-

né nevýhody a možná rizika použití POCT, mezi něž na první místo je možno zařadit problematiku kvality.

O aktuálnosti této problematiky svědčí jak současná světová časopisecká literatura, tak i obdobná tematika na webových stránkách Mezinárodní federace klinické chemie a laboratorní medicíny (IFCC) nebo Americké asociace klinické chemie a laboratorní medicíny (AACC). Počátek zájmu lze však sledovat už někdy od 90. let minulého století. Situaci na trhu a okolnosti používání prostředků POCT, konkrétně používání osobních glukometrů, reflektovala i Česká společnost klinické biochemie ve svém doporučení z r. 2002. Ve stejném roce bylo na světovém kongresu klinické chemie a laboratorní medicíny ICCS v japonském Kyotu věnováno tématu POCT jedno bohatě obsazené symposium. Zvýšená pozornost byla od té doby tomuto tématu věnována prakticky na všech dalších světových i evropských sjezdech.

První ucelenou knižní publikaci o POCT napsal J. H. Nichols v r. 2003 a později vydali další podobnou publikaci Ch. P. Price, S-J. Andrew a L. J. Kricka s názvem Point-of-care testing: needs, opportunities and innovation, která se v průběhu několika let dočkala již třetího vydání. Prestižní americká standardizační organizace Clinical and laboratory standards institution (CLSI) vydala v uplynulém desetiletí téměř dvě desítky návodů a doporučení pro různé oblasti POCT a organizuje školení a kurzy pro jejich provádění.

Roku 2003 byla vydána mezinárodní norma ISO 22870, která byla přejata do systému českých technických norem překladem v r. 2006 s názvem Vyšetření u pacienta – požadavky na kvalitu a způsobilost. Tato norma poprvé stanovila pevná pravidla nakládání s prostředky POCT, určila vztah mezi testováním v podmínkách laboratoře a mimo ni, doporučila formy vyjadřování, vydávání a ukládání výsledků vyšetření a kodifikovala zavádění, postavení a supervizi POC technologií v komplexním zdravotnickém zařízení. Je pravda, že norma ještě odmítala zařadit sebekontrolu pacientů mezi POCT, což dnes už neplatí, a v české verzi potom zavedla také poněkud neobvyklý termín pro POCT, a sice „vyšetření u pacienta“, ve zkratce VUP. V současnosti se na úrovni ISO a CEN pracuje na aktualizaci této normy.

V průběhu dnešního pracovního dne vystoupilo celkem 12 přednášejících ve třech přednáškových blocích oddělených téměř půlhodinovými přestávkami na občerstvení.

Jako první vystoupil se zásadním příspěvkem ing. M. Budina, ředitel společnosti SEKK, s.r.o. Na konkrétních příkladech dokumentoval výsledky

externí kontroly kvality řady systémů POCT za několik uplynulých let. Přinesl objektivní důkazy o sporné kvalitě některých z nich a o přínosu účasti v cyklech EHK minimálně dvakrát ročně. V dalších dvou sděleních seznámili posluchače ing. D. Springer, Ph.D., (ÚLBD 1. LF UK v Praze) a Mgr. J. Illner (ÚLCHKB 2. LF UK v Praze) s glukometry určenými pro sebekontrolu diabetiků, jejich kontrolou a supervizi z laboratorního centra. První blok přednášek uzavřelo sdělení RNDr. J. Kratochvíly (SEKK, s.r.o., Pardubice) o roli EHK při sledování analytické kvality POCT. Tato přednáška navázala na úvodní prezentaci ing. Budiny, přinesla bezpočet aktuálních příkladů o provádění EHK v zahraničí a potvrdila u nás citelnou absenci vstupního institucionálního posuzování prostředků POCT (na rozdíl od skandinávského systému představeného organizací NOKLUS).

Ve druhém přednáškovém bloku vystoupila nejprve RNDr. A. Krnáčová (OKB ÚLD LF Ostrava) s příspěvkem charakterizujícím nasazení a supervizi prostředků POCT v podmínkách fakultní nemocnice. Podobně i v dalším sdělení promluvila prim. MUDr. J. Čepová, Ph.D., (ÚLCHKB 2. LF UK v Praze) o aplikaci, koordinaci a kontrole technologií pro vyšetření acidobazického stavu v podmínkách velké fakultní nemocnice. Třetí přednáška tohoto bloku měla specifické zaměření a patřila MUDr. P. Kocnovi, CSc., (ÚLBD 1. LF UK v Praze), který seznámil posluchače s prostředky pro analýzu okultního krvácení a screening kolorektálního karcinomu. Druhý blok přednášek uzavřelo sdělení RNDr. B. Friedeckého, Ph.D. (SEKK, s.r.o., Pardubice) na téma POCT vyšetření glykovaného hemoglobinu.

Poslední sérii přednášek zahájil prim. MUDr. P. Kessler (Odd. hematologie a transfuziologie, Nemocnice Pelhřimov) sdělením o stanovení INR. Prim. Kessler je supervizorem kontrolních cyklů EHK INR a zaslíbeně hovořil jak o výsledcích těchto kontrolních cyklů, tak o interpretaci a významu INR obecně.

V dalším průběhu pracovního dne následovaly tři přednášky na mikrobiologická, resp. virologická témata. Nejdříve pohovořil o vybraných rychlých testech MUDr. J. Kubele (Odd. klin. mikrobiologie, Nemocnice Na Homolce, Praha). Ve svém sdělení se věnoval klinickému významu některých rychlých testů pro rychlou a úspěšnou diagnostiku a popisované situace dokumentoval krátkými kazuistikami. V následující přednášce referovala ing. M. Mikolajczak (Laboratoře Agel, a.s., Nový Jičín) o využití rychlých testů pro diagnostiku virových gastroenteritid, a to zejména u dětských pacientů. Autorka posledního příspěvku celého pracovního dne, Mgr. E. Krejčí (Zdrav. ústav se sídlem v Ostravě), navázala na sdělení dr. Kubele a její přednáška přiblížila posluchačům problematiku rychlých testů pro diagnostiku bakteriálních infekcí.

Stejně jako ve všech minulých pracovních dnech, obdrželi účastníci CD ROM s kopiemi prezentací, které na akci zazněly. Na závěr se doc. Schneiderka rozloučil se všemi přítomnými a poděkoval přednášejícím za jejich kvalitní výkony a svým spolupracovníkům za úspěšnou pořadatelskou práci. Současně pozval přítomné na další ostravský pracovní den, který se na stejném místě bude konat 8.března 2017. Podrobnosti budou opět vyvěšeny na webových stránkách ČSKB a SEKK.